

VEROHALLINTO
Esikunta- ja oikeusyksikkö
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

3.10.2018

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite / Diaarinumero
TEM/669/00.04.01/2016
A74/00 00 01/2018

Lausunto hallituksen esityksestä tilintarkastuslain 2 luvun 2 §:n muuttamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa hallituksen esityksestä tilintarkastuslain 2 luvun 2 §:n muuttamiseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tilintarkastuslakia siten, että lakisääteistä tilintarkastusvelvollisuutta määrittäviä rajoja nostettaisiin niin, että kirjanpitolaisten mikroyritysmääritelmän täyttävät osakeyhtiöt, kommandiittiyhtiöt ja avoimet yhtiöt rajattaisiin tilintarkastusvelvollisuuden ulkopuolelle. Esityksellä ei muutettaisi tilintarkastusvelvollisuuden rajoja muille yhteisöille kuten yhdistyksille ja osuuskunnille, vaan ne pysyisivät ennallaan voimassa olevan lain mukaisesti. Tilintarkastusvelvollisuutta määrittäviä rajoja ehdotetaan siten eriytettäväksi yhteisömuodon mukaan. Esityksessä ehdotetaan myös tarkennettavan, että kirjanpitolaissa tarkoitetuilla yleisen edun kannalta merkittävillä yhteisöillä on aina tilintarkastusvelvollisuus.

Verohallinto lausuu ehdotuksen johdosta seuraavaa:

Verohallinto vastustaa hallituksen esityksessä ehdotettua tilintarkastusrajojen nostoa.

Hallituksen esityksen perustelut rakentuvat keskeisesti sen ajatusmallin varaan, että tilintarkastus suojaa ensisijaisesti yritysten omistajien intressejä. Mikroyrityksissä tämä suojan tarve nähdään hallituksen esityksen mukaan vähäiseksi ja tilintarkastuksen tarve halutaan jättää yrittäjien oman arvion varaan. Yhtä lailla korostetaan yrittäjän vastuuta sekä kirjanpito- ja verovelvoitteiden laiminlyönteihin liittyviä mahdollisia seuraamuksia. Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta asiaa ei voi lähestyä kyseisellä tavalla. Mahdolliset kirjanpidolliset ja verotukselliset väärinkäytökset tehdään tahallisesti nimenomaan yrittäjän omaan harkintaan perustuen. Näissä tilanteissa tilintarkastuksen tarvetta sekä kirjanpidon ja veroasioiden hoitoon liittyviä velvoitteita ei voida arvioida yrittäjän näkökulmasta.

Ylipäänsä asian tarkastelu siten, että yrityksen omistajan tarpeet asetetaan ensisijaiseksi lähtökohdaksi, vääristää koko hallituksen esityksen perusteita mm. yrityksen eri sidosryhmien suojaan liittyvät näkökulmat ohittaen. Yhtä lailla tämä lähestymistapa antaa virheellisen kuvan ehdotetun uudistuksen taloudellisesta kokonaisuhyödyistä.

Hallituksen esityksessä tilintarkastuksesta luopumisen säästöksi on yksittäisen yrityksen osalta arvioitu vähintään noin 1.000 euroa vuodessa. Suhteutettuna tilintarkastuksesta yrityksen omistajille ja erityisesti eri sidosryhmille saatavaan hyötyyn voidaan mainittua säästöä pitää hyvin vähäisenä. Tilintarkastuksesta luovuttaessa lisääntyy kirjanpidollisten ja verotuksellisten niin tahallisten kuin tahattomienkin virheiden mahdollisuus ja näin saavutettu säästö saattaa tosiasiassa muuttua yksittäisen yrityksen osalta huomattaviksikin kustannuksiksi.

Hallituksen esityksen mukaan muutoksella ei odoteta olevan merkittäviä vaikutuksia valtion verokertymään. Tilintarkastusvelvollisuuden rajojen nostamisella ei esityksen mukaan olisi myöskään merkittäviä vaikutuksia talousrikollisuuteen. Esityksen mukaan ehdotus saattaisi kuitenkin lisätä tarvetta verotarkastuksiin ja vaikuttaa jonkin verran myös talousrikosviranomaisten työmäärään. Kyseiset näkökulmat ovat keskenään ristiriidassa.

Joka tapauksessa ajatus tilintarkastuksen korvaamisesta verotarkastuksien lisääntyneellä määrällä on kestävä. Verovalvontaa ja tilintarkastusta ei pidä nähdä toisilleen vaihtoehtoisina valvontamekanismeina, vaan toisiaan täydentävinä elementteinä. Tilintarkastusrajojen nosto aiheuttaisi todennäköisesti merkittäviä resurssintarpeita Verohallinnossa, mikä tulee ottaa huomioon esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa. Verohallinnon osalta resurssitarpeita ei myöskään tule arvioida yksinomaan verotarkastuksen näkökulmasta, vaan tilintarkastusvelvollisuuden poistaminen voi aiheuttaa lisätyötä myös rekisteröinnissä, oma-aloitteisten verojen valvonnassa sekä säännönmukaisessa verotuksessa ja viime kädessä myös verojen perinnässä.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esityksessä on suhtauduttu tilintarkastusrajojen noston vaikutuksista verovalvonnan vaikeutumiseen ja talousrikollisuuden lisääntymiseen hyvin ylimalkaisesti. Kiistatonta kuitenkin on, että tilintarkastusrajojen noston myötä merkittävältä yritysjoukolta poistuisi keskeinen harmaata taloutta torjuva ulkopuolinen kontrollimekanismi. Kun lisäksi huomioidaan vastikään lausunnolla ollut hallituksen esitys osakeyhtiön vähimmäispääomasta luopumiseksi, muodostuvat harmaan talouden toiminnan edellytykset entistä helpommaksi.

Sinänsä kannatettavina pidettäviä, hallinnollisen taakan vähentämiseen ja yrittäjyyden helpottamiseen tähtääviä uudistuksia arvioitaessa tulee huomioida kokonaisvaltaisesti myös uudistuksiin liittyvät haitalliset vaikutukset. Yrityksille tilintarkastusvelvollisuuden poistosta aiheutuvat säästöt voivat tulla nopeasti syödyksi verovajeen kasvun sekä niin Verohallinnon kuin muidenkin viranomaisten lisäresurssitarpeen myötä.

Pääjohtaja

Markku Heikura

Johtava asiantuntija

Kari Aaltonen